

Малихіна Людмила Петрівна

Малихін Юрій Володимирович

викладачі суспільних дисциплін

Житомирського агротехнічного фахового коледжу

М. Житомир, Україна

МЕТОД ПРОЕКТІВ: СПРОБА ВИСНОВКІВ ЗА ВЛАСНИМИ СПОСТЕРЕЖЕННЯМИ

Анотація: у статті розкрито суть методу проектів та як він використовується викладачами циклової комісії гуманітарних та суспільних дисциплін Житомирського агротехнічного фахового коледжу.

Ключові слова: метод проектів, здобувач освіти, навички, компетенції.

Сьогодні, під час інтенсифікації навчального процесу в освітніх закладах, необхідні принципово нові підходи, форми та методи навчання, які повинні відповідати всім сучасним вимогам та новому педагогічному мисленню. Адже історично складені форми і методи навчання, які орієнтовані на засвоєння готових знань, виявились не здатними забезпечити формування здібностей особистості, справлятися із всезростаючим обсягом інформації. До того ж в умовах дистанційного та змішаного навчання на перший план мають вийти методи та засоби взаємодії із здобувачами освіти, які є однаково прийнятні як для них, так і для викладачів.

Тому на одне з перших місць серед застосовуваних педагогічних методів у навчанні виходить метод проектів. Нині його вважають одним із найперспективніших, адже він створює умови для творчої самореалізації тих, хто навчається; підвищує мотивацію до навчання; сприяє розвитку інтелектуальних здібностей; дозволяє залучити кожного здобувача освіти до

активного пізнавального процесу; формувати навички пошуково-дослідницької діяльності; виявляти свої здібності у груповій співпраці, набуваючи комунікативних умінь; грамотно працювати з інформацією.

Метод проектів не є принципово новим у світовій педагогіці. Він застосовувався як у вітчизняній дидактиці так і закордонній. Авторами методу на початку ХХ століття стали Джон Дьюї та Вільям Кілпатрик. Тоді основною ідеєю методу проектів було намагання перетворити школу навчання у школу життя, де учні набувають знання у процесі праці. Навчальні предмети відкидалися і замість них створювалися комплексно-проектні програми, що виконувалися під керівництвом наставника.

У вітчизняній педагогіці актуальність методу проектів вивчав Антон Семенович Макаренко, який в результаті своєї новаторської діяльності дійшов висновку про проектування особистості як суб'єкта педагогічної праці.

Таку думку не раз висловлював Василь Олександрович Сухомлинський, багатогранну педагогічну спадщину якого проймає ідея проектування людини.

Визначення суті проектування як педагогічного явища є досить складним, бо надзвичайно складними і багатограними є система проектування і сам педагогічний процес.

Термін «проект» у перекладі з латинської мови означає «кинутий уперед, задум, план» тощо. Тобто метод проектів – це метод, в основі якого лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок здобувачів освіти, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі, критично мислити.

Основний принцип методу проектів – це опора на інтереси сьогодення, що й повинно бути вихідним принципом навчання.

Аналіз літератури свідчить: цінність методу проектів полягає в тому, що він сприяє розвитку ініціативи, самостійності, умінню планувати свою діяльність, враховує інтереси суб'єкта навчання, розвиває свідоме ставлення до його діяльності [4, с. 81].

Останнім часом у зв'язку зі становленням особистісно-зорієнтованої освіти метод проектів переживає друге народження, ефективно доповнюючи інші педагогічні технології.

З огляду на різні підходи до класифікації проектів, їх розрізняють за цілим рядом параметрів:

- За складом учасників проектної діяльності вони можуть бути індивідуальними та колективними;
- За характером партнерської взаємодії між учасниками проектної діяльності діляться на кооперативні, змагальні, конкурсні;
- За рівнем реалізації міжпредметних зв'язків виступають монопредметними, міжпредметними та надпредметними;
- За характером координації проекту бувають безпосередніми та прихованими;
- За тривалістю поділяються на короткі, середньої тривалості та тривалі;
- За метою і характером проектної діяльності виокремлюються у інформаційні, ознайомлювальні, науково-пошукові і тому подібні.

Метод проектів протягом значного часу застосовують члени циклової комісії суспільних дисциплін Житомирського агротехнічного фахового коледжу. З досвіду їх роботи можна зробити висновок, що цей метод інтенсифікує та всебічно урізноманітнює навчальний процес, налагоджуючи тісний взаємозв'язок у структурі «студент – викладач».

Близько десяти років метод проектів поглиблено вивчається та широко застосовується у нашій власній педагогічній діяльності. Протягом цього часу нами помічено, що на сучасному етапі розвитку освітніх технологій і системи освіти загалом, доцільніше використовувати змішані типи проектів. Адже слід враховувати досить багато чинників, від яких залежить успіх проектної діяльності: це й індивідуальні особливості кожного з учасників проекту, економічні фактори, інтенсифікація навчального процесу та інші.

Метод проектів використовуємо як у індивідуальній так і груповій, аудиторній та позааудиторній роботі. Велику увагу приділяємо використанню цього методу під час самостійного навчання студентів.

Починаючи використовувати метод проектів, перед ним слід ставити конкретні завдання:

- 1) Не лише передати студентам певні знання, а й навчити здобувати ці знання самостійно, вміти застосовувати їх для розв'язання певних ситуацій;
- 2) Сприяти здобуванню студентами комунікативних навичок, здатності працювати у різного роду групах, виконуючи різноманітні соціальні ролі (наприклад: лідера, виконавця, посередника тощо);
- 3) Розширити коло спілкування студентів, познайомити їх з різними точками зору на одну й ту ж проблему;
- 4) Прищепити студентам уміння користуватися дослідницькими прийомами: збирати необхідну інформацію, вміти її аналізувати з різних точок зору, висувати різні гіпотези, вміти робити висновки.

Відповідно, під час виконання проекту здобувач освіти повинен набути або розвинути вміння планувати свою роботу, попередньо прорахувавши можливі результати; використовувати широку джерельну базу; самостійно збирати і накопичувати матеріал; аналізувати, співставляти факти, аргументувати свою думку (точку зору); приймати рішення; встановлювати соціальні контакти; створювати «кінцевий продукт»; представляти створене перед аудиторією; оцінювати себе та інших [3].

Разом із студентами роботу над проектом ми ділимо на ключові етапи:

- 1) Початок проекту (на даному етапі визначаються теми, формуються завдання, кількість учасників, складається можлива джерельна база);
- 2) Планування роботи (визначаються методи збору інформації, її аналіз та подача);

- 3) Збір інформації (це найбільш трудомісткий етап, так як під час нього слід опрацювати всі можливі і доступні джерела, які б допомогли при створенні кінцевого результату проекту);
- 4) Структурування інформації (тут відбувається систематизація та обговорення добутої інформації в колективі групи чи підгрупи; обдумується чорновий варіант проекту);
- 5) Розширення інформації (на цьому проміжку роботи викладач разом зі студентом або студентами робить стислий аналіз, формують рекомендації: на що саме потрібно звернути увагу у проекті, відкорегувати, удосконалити, розширити-скоротити);
- 6) Оформлення результатів роботи (це власне виготовлення проекту);
- 7) Презентація проекту (сюди входить захист проекту, де відбувається звіт про хід виконання роботи, пояснення отриманих результатів у формі наукової розробки на паперовому носіїві або представлення проекту за допомогою комп'ютерної техніки);
- 8) Підведення підсумків (заключний етап, де робиться аналіз виконання кожного з проектів, виділяються позитивні та негативні моменти, здійснюється оцінювання).

Слід зазначити, що презентація проекту може бути представлена у вигляді постера (плаката) або газети, на яких автори в оригінальній формі подають добірки матеріалів; у формі щоденника, буклету, брошури, міні-підручника; втілитись у випуск фільму (ролика), комп'ютерного альбому, організацію музейного куточку (навіть віртуального) [1, с. 25 – 29], захист власної наукової розробки.

При оцінюванні результатів, аби не допустити драматичності і суперечливості, не варто абсолютизувати правильність оцінювання. Студенти заздалегідь мають ознайомитись із його критеріями і працювати аби їх задовольнити.

Можна використати критерії оцінювання в які б входили наступні складові:

- Рівень розуміння, засвоєння завдань, запитань;

- Рівень якості виконання (обсяг, точність, ретельність);
- Рівень розуміння суті справи, аргументованість прийнятих рішень і відповідей на запитання, самокритичність;
- Рівень творчості, потенціал, індивідуальність, стійкість мотивації.

Оцінювання за кожним критерієм відбувається за шкалою від 1 до 100 балів і проводиться не лише викладачем, а й студентським незалежним журі, або, якщо це груповий проект, представниками з кожної проектної групи. Потім виводиться середнє арифметичне і, якщо проект набирає 71 – 100 балів – він оцінюється на «відмінно»; 51 – 70 балів – «добре»; 35 – 50 балів – «задовільно»; менше тридцяти п'яти – «незадовільно». Шкала оцінювання може змінюватись в залежності від складності проекту.

Що характерно, під час роботи студентів над проектом викладач має: допомагати у пошуку джерел інформації і бути самому таким джерелом; координувати весь процес; підтримувати та заохочувати студентство; спрямовувати думки студентів у правильне русло для подальшого самостійного пошуку.

Якщо стадії роботи над проектом розглядати як стадії навчального процесу, то тут можна побачити ті самі модулі, що й у звичайному блоці занять. Організаційна структура блоку занять методу проектів близька до структури лекційно-семінарської системи, але відрізняється від неї великою питомою вагою, що збільшує творчий потенціал студентів.

На основі тематики методу проектів у аудиторній та позааудиторній роботі нами у співавторстві з іншими викладачами ЖАТФК підготовлено три статті у наукових збірниках: «Гурткова робота: метод проектів у краєзнавстві» [6, с. 329 – 332], «Віртуальний краєзнавчий музей: крок у майбутнє» [1, с. 25 – 29] та «Мультимедійні технології у вивченні краєзнавства» [2, с. 259 – 261].

Також зазначені питання ми обговорювали на двох науково-теоретичних конференціях, що проходили в Житомирському державному університеті імені Івана Франка.

Метод проектів з успіхом застосовуємо під час проведення занять з дисциплін: «Географія», «Основи філософських знань», «Історія України», «Всесвітня історія». Також на методі проектів базується робота наших гуртків: «Історія-плюс» та «Географія рідного краю», де кінцевим варіантом засідань є створення і захист кожним гуртківцем власного проекту. У березні-квітні 2014 р. на рівні Житомирського агротехнічного коледжу нами було створено фільм з досвіду власної роботи «Використання методу проектів під час аудиторної та позааудиторної роботи», де унаочнюється застосування даного методу [5].

Ефективність застосування методу проектів залежить від рівня підготовки суб'єкту навчання. Він повинен володіти інтелектуальними, творчими, комунікативними, соціальними та іншими вміннями. Ці вміння, звичайно, можна набувати і з користю застосовувати.

Проектна діяльність наших гуртківців неодноразово відзначалась. До основних здобутків можна віднести перемоги студентів Михайла Школьного (проект «Отаман Волох та його вплив на рішення Симона Петлюри про розпуск військ Директорії (грудень 1919 р.)») та Дмитра Гюбнера (проекти «Крошенський садово-бджільничий технікум: невідомі сторінки історії»; «Житомирська преса 1899 – 1919 рр. про зародження трамвайного руху в місті») у конкурсі студентських наукових робіт на рівні Житомирського агротехнічного коледжу. Проект Марини Васютіної «Таємниці житомирських підземель» було відзначено Подякою голови Житомирської обласної ради.

Насамкінець слід зазначити, що реалізація методу проектів на практиці змінює роль викладача під час навчального процесу. Із носія готових знань він перетворюється на організатора пізнавальної діяльності студентів. Змінюється психологічний клімат у колективі, оскільки викладачеві потрібно переорієнтувати свою навчально-виховну роботу і роботу студентів на різноманітні види самостійної діяльності дослідницького, пошукового, творчого характеру.

Уміння користуватися проектною технологією є показником високої кваліфікації педагога, його інноваційного мислення, орієнтації на особистісний і професійний розвиток студента в процесі навчання.

Викладач має не тільки добре знати свій предмет, а й бути компетентним в інших галузях науки, бачити точки їх дотику. Педагог повинен знати своїх студентів, їхні можливості, інтереси, бажання. Він має бути комунікабельним, толерантним і, найголовніше, – творчим.

Метод проектів належить до прогресивних освітніх технологій ХХІ століття і є важливим педагогічним засобом формування компетенцій особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Головач О., Малихін Ю. Віртуальний краєзнавчий музей: крок у майбутнє. Інноваційні технології підготовки майбутніх фахівців у системі неперервної освіти: збірник наукових праць. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2012. С. 25–30.
2. Головач О., Малихін Ю. Мультимедійні технології у вивченні краєзнавства. Матеріали VI Волинської всеукраїнської історико-краєзнавчої конференції: Збірник наукових праць, м. Житомир, 15–16 листопада 2013 р. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2013. С. 259 – 261.
3. Ісаєва Г. Метод проектів – ефективна технологія навчання. Освіта.УА. URL: <http://osvita.ua/school/method/technol/1415/> (дата звернення: 21.02.2026).
4. Карбованець О., Куруц Н., Голуб Н., Майорош А. Метод проектів – сучасна педагогічна технологія навчання освітніх закладів різних рівнів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Педагогіка. Соціальна робота. 2008. Вип. 15. С. 80–83.
5. Малихін Ю. Використання методу проектів під час аудиторної та позааудиторної роботи. Житомир. 2014. 1 електрон.-опт. диск (CD).

6. Малихін Ю., Головач О. Гурткова робота: метод проектів у краєзнавстві. Матеріали V Волинської міжнародної історико-краєзнавчої конференції : збірник наукових праць, м. Житомир, 9–10 листопада 2012 р. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2012. С. 329–332.